Norges Fiskarlag
Fiskarlagets Servicekontor AS

Nærings- og fiskeridepartementet

Deres ref.	Vår ref.	Saksbehandler	Dato
		Trude Knutsen	14.10.2026

Høring av rapport av 23.6.2026 om åpen gruppes torskefisket nord for 62°N

Landsstyret i Norges Fiskarlag har i møte 14.-15.oktober d.å. fattet følgende vedtak:

«Norges Fiskarlag viser til brev av 26.juni d.å. fra Nærings- og fiskeridepartementet hvor rapporten «*Åpen gruppe i torskefisket i nord – En gjennomgang av deltakelse, fangst, formål og muligheter*» ble sendt på høring med frist 15.oktober.

Rapporten er utarbeidet av en arbeidsgruppe oppnevnt i forbindelse med oppfølgingen av vedtak i Stortinget ved behandlingen av kvotemelding 2024: (Meld. St. 7 (2023–2024) «Folk, fisk og fellesskap – en kvotemelding for forutsigbarhet og rettferdig fordeling»). I vedtaket bes regjeringen om å «*foreta en gjennomgang av formålet med åpen gruppe i fiskeriene, og vurdere innretningen og tiltak som i større grad bidrar til at åpen gruppe fungerer etter intensjonen, og komme tilbake til Stortinget på egnet måte.*»

Innledningsvis vil Norges Fiskarlag nevne at vi er positive til en gjennomgang av åpen gruppe. Arbeidsgruppens mandat har vært avgrenset til å gjelde åpen gruppes fiske etter torsk, hyse og sei nord for 62°N. Fiskarlaget mener at arbeidsgruppen har foretatt en svært grundig gjennomgang av disse fiskeriene og kartlagt sentrale utviklingstrekk i tråd med mandatet. Selv om vi er kritiske til arbeidsgruppens vurderinger på sentrale områder mener vi at rapporten gir et grunnlag for å vurdere endringer.

Rapporten fra arbeidsgruppens viser til at åpen gruppe ivaretar en rekke sentrale samfunn- og fiskeripolitiske mål, men også at måloppnåelsen varierer og til dels

er preget av motsetninger av ulike hensyn. Rapporten viser at det er behov for en mer presis angivelse og prioritering av hvilke formål som skal ivaretas for at forvaltningen skal kunne ha klare mål å styre etter når deltakervilkår og reguleringsopplegg skal fastsettes. Tydelige målsetninger og prioriteringer vil også være viktig for at kvoteavsetningene skal ha legitimitet i øvrige deler av flåteleddet.

Norges Fiskarlag har noen overordnede merknader til rapporten før det gis merknader til de 13 foreslåtte tiltakene fra arbeidsgruppen.

Overordnede merknader

Norges Fiskarlag konstaterer at arbeidsgruppen fremmer forslag som innebærer ytterligere økte andeler av torsk nord for 62°N til åpen gruppe. Ved Stortingets behandling av kvotemeldingen i 2024 ble det besluttet to endringer i ressursfordelingen for torsk nord for 62°N som styrket kvoteandelene til åpen gruppe, herunder økt gruppekvote og innføring av en minimumsavsetning av kystfiskekvoten til 3 000 tonn. Fiskarlaget forventer at den brede fiskeripolitiske enigheten som lå til grunn for disse endringene ligger fast, og vil avvise alle forslag som innebærer økte andeler til åpen gruppe. Forslagene som omhandler omfordeling er for øvrig svakt begrunnet og uten tilstrekkelig konsekvensvurdering av hva forslaget vil bety for fiskere i lukket gruppe. Norges Fiskarlag forutsetter derfor at den fremtidige innretningen av åpen gruppe må bestemmes innenfor gjeldende kvoterammer i tråd med forutsetningene for Stortingets bestilling. Fiskarlaget er enig med arbeidsgruppen om at åpen gruppe har en viktig funksjon, men vil sterkt advare mot forslag som innebærer en omfordeling i ressursfordelingen.

Videre vil Fiskarlaget påpeke at rapporten i all tydelighet viser at det er mange formål åpen gruppe skal ivareta, og at disse til dels er motstridende. Fiskarlaget er enige i at åpen gruppe kan og bør ivareta flere målsettinger, men at det er behov for en tydeligere prioritering av hvilke mål som skal oppnås. Fiskarlaget mener åpen gruppe er en viktig rekrutteringsarena for fiskere, men også at mange benytter åpen gruppe som en nedtrappingsarena. Norges Fiskarlag mener det er viktig at åpen gruppe i størst mulig grad tilbyr like vilkår for fiskere fra hele landet.

Norges Fiskarlag finner det beklagelig at det ikke foreslås noen konkrete tiltak som prioriterer heltidsfiskeren i åpen gruppe. Fiskarlaget har over flere år har bedt om at åpen gruppe i større grad må skille mellom heltids- og deltidsfiskeren, og viser i denne sammenheng til vårt innspill til reguleringen av fisket etter torsk nord for 62°N i 2027:

Fiskarlaget mener reguleringen av åpen gruppe i større grad må innrettes for å prioritere de aktive fiskerne som har fiske som levevei, og ber om at det vurderes innføre en differensiering av maksimalkvotene slik at fiskere på blad A får en lavere kvote enn fiskere på blad B, eksempelvis med 50% av full kvote.

I arbeidsgrupperapporten vises det til at dagens manntallsforskrift ikke er egnet til å skille mellom heltids- og deltidsfiskeren. Fiskarlaget finner dette beklagelig.

Merknader til de 13 foreslåtte tiltakene

1. <u>Dagens størrelsesbegrensning på 11 meter fartøylengde videreføres, men unntakene i deltakerforskriften § 13 annet ledd pkt. c og d – som åpner for bruk av vesentlig større fartøy – bør avvikles.</u>

   I utgangspunktet er det kun fartøy under 11 meter som kan delta i åpen gruppes fiske etter torsk nord for 62°N, jf. deltakerforskriften § 13 første ledd, bokstav a). Ved fastsettelsen av 11-metersgrensen ble det gitt fire unntaksbestemmelser, jf. samme bestemmelse andre ledd bokstav a) - d). Unntakene ble gitt for å sikre at fartøy over 11 meter som allerede hadde deltatt eller innrettet seg i åpen gruppe skulle få fortsette med samme fartøy. Unntakene åpner dermed for bruk av vesentlig større fartøy.

   Fiskarlaget er enig i at deltakelsen i åpen gruppes fiske etter torsk nord for 62°N bør være forbeholdt de minste fartøyene. Ifølge Fiskeridirektoratets oversikt var det i 2024 totalt 26 fartøy med en største lengde større enn 11 meter.
   Åpen gruppe er regulert med maksimalkvoter innenfor en felles gruppekvote. Fiskarlaget finner det urimelig at et fartøy på 10 meter skal konkurrere på en felles gruppekvote med mye større fartøy. Basert på dette så mener vi at en bør ta en ny gjennomgang av dispensasjonsbestemmelsene i deltakerforskriftens § 13 2. ledd Fiskarlaget vil understreke at det ved utskiftning/fornyelse av fartøy som har slike unntak ikke må gis tillatelse til fartøy med største lengde utover den lengden gjeldende fartøy har.

   Fiskarlaget vil påpeke at det ikke finnes rettslig grunnlag for å kunne inndra de dispensasjoner som er gitt til disse fartøy, og disse fartøyene må

selvfølgelig fortsatt kunne delta i åpen gruppe på uendrede deltakervilkår som i dag.

2. Dagens kvotestige (3-trinns etter fartøylengde) er godt innarbeidet og kan videreføres, men ved en eventuell forenkling bør det fortsatt skilles mellom fartøy over og under 8 meter.

   Kvotestigen bygger på en avveining mellom fartøystørrelse og fordelingshensyn; større fartøy får større kvoter grunnet større fangstkapasitet, rekkevidde, driftskostnader og værrobusthet, men økningen begrenses for å skjerme de minste fartøyene. Fiskarlaget mener at dagens kvotestige (3-trinns etter fartøylengde) er godt innarbeidet og bør videreføres. Dersom det likevel skal gjøres endringer, eksempelvis ved eventuell forenkling, mener Fiskarlaget at det fremdeles bør skilles mellom fartøy over og under 8 meter.

3. Kystfiskekvoten har hatt betydelig innvirkning på utviklingen i åpen gruppe, og det synes klart at virkeområdet for denne bør utvides – minimum slik at dette blir et sammenhengende område (gis én geografisk grense) som omfatter Finnmark, Troms og indre nordlige Nordland (alt. 2 i figur 23). Virkeområdet kan utvides sørover til Saltfjellet (alt. 3 i Figur 23) dersom årlig minstekvantum til kystfiskekvoten økes fra 3000 til 4000 tonn torsk.

   Kystfiskeordningen ble innført i 2011 på grunnlag av en overenskomst med Sametinget om tiltak til oppfølgning av Kystfiskeutvalgets innstilling (NOU 2008:5 Retten til å fiske i havet utenfor Finnmark). Formålet med kystfiskeordningen var å bidra til å styrke næringsgrunnlaget for de minste fartøyene i samiske kyst- og fjordområder og i andre utsette kystsamfunn. Ordningen har gradvis blitt utvidet og har etter hvert fått et langt større virkeområde. Slik dagens ordning er innrettet forskjellsbehandles fiskerne i åpen gruppe basert på deres geografiske tilhørighet.

   Norges Fiskarlag konstaterer at det avsettes et torskekvantum på 3 000 tonn til kystfiskekvoten, men har imidlertid ved flere anledninger uttrykt kritikk til utviklingen av de store forskjellene i kvote på fartøynivå, for fartøy som henholdsvis er innenfor ordningen med tilleggskvote, og de som faller utenfor ordningen, samt fartøy som fisker i lukket gruppe. Slike store kvoteforskjeller vurderes som svært urimelig når fartøyene driver fiske og lander fangstene i samme områder. Fiskarlaget anser det derfor som helt nødvendig at vilkårene knyttet til kystfiskekvoten i framtiden ikke må føre til

at kvoteforskjellene, gjennom tildeling av tilleggskvoter, blir urimelig store mellom fartøy som oppfyller vilkårene, og de som faller utenfor ordningen. Prinsipielt er Fiskarlaget skeptisk til slike særordninger, og kan ikke støtte en utvidelse av området som betinger en økning av kvoterammen. Fiskarlaget ser imidlertid at det kan være et poeng å sørge for at virkeområdet blir et sammenhengende område, men i alle tilfeller er det uaktuelt å øke kvoteavsetningen.

4. Det bør utredes om det kan være hensiktsmessig å «snu om» på reguleringen slik at fartøyets eventuelle kystfiskekvote belastes før den ordinære kvoten i åpen gruppe.

   Etter gjeldende praksis belastes kystfiskekvoten etter at fartøyet har utnyttet den ordinære kvoten i åpen gruppe. I rapporten diskuterer arbeidsgruppen å snu om på dette slik at kystfiskekvoten belastes først. Fiskarlaget viser til at arbeidsgruppen er uenige om dette bør gjøres, der et mindretall mener kystfiskekvoten må tas først, mens et flertall mener kystfiskekvoten fortsatt bør tildeles som en tilleggskvote som fiskes etter den ordinære kvoten. Fiskarlaget viser til at temaet har vært drøftet internt tidligere i Fiskarlaget, og støtter at det gjennomføres en utredning av å snu om på reguleringen slik at kystfiskekvoten belastes før den ordinære kvoten i åpen gruppe, for deretter ta endelig stilling til spørsmålet.

5. Åpen gruppes viktighet for allemannsretten, sysselsetting, bosetting, rekruttering og ikke minst beredskap i kystsamfunn tilsier at mengden som avsettes til åpen gruppe med fordel kan økes.

   Det vises til de overordnede merknader over. Fiskarlaget avviser alle forslag som innebærer ytterligere omfordeling av kvoter i favør åpen gruppe. En økning av kvantum til åpen gruppe er ikke i samsvar med Stortingets kvoteforlik og i tillegg i strid med Fiskarlagets ressursfordelingsvedtak, og forslaget støttes ikke. Fiskarlaget vil samtidig vise til at også fiskerne i lukkede grupper bidrar sterkt til sysselsetting, bosetting og beredskap i kystsamfunnene langs kysten.

6. Dagens ordning med rekrutteringskvotebonus avsluttes, mot at kvantumet til ordningen benyttes til å styrke gruppekvoten for åpen gruppe. Ved en slik omlegging økes gruppekvoten fra 6,62% til 7%.

Med virkning fra 2022 ble det innført en ny rekrutteringskvotebonusordning. Ordningen innebærer at det årlig tildeles inntil seks rekrutteringskvotebonuser til fiskere i åpen gruppe i fisket etter torsk, hyse og sei nord for 62°N, makrell, nordsjøsild og nvg-sild. Rekrutteringskvotebonusen har en varighet på fem år, og størrelsen på kvoten fastsettes slik at den samlet utgjør 80% av fartøykvoten til et fartøy i lukket gruppe. For 2026 er det avsatt 450 tonn torsk nord for 62°N som er trukket fra totalkvoten før fordeling, noe som utgjør ca. 0,32% av den norske forskriftskvoten for 2026. Ordningen er nå inne i sitt femte år og avsetningen kan ventes å stabilisere seg på dette nivået.

Fiskarlaget har vært kritisk til rekrutteringskvotebonusordningen og kommet med en rekke innspill til endringer på ordningen som nå er inne i sitt femte år. Rekrutteringskvoteordningen til åpen gruppe har en midlertidig karakter og bør kun videreføres så lenge det saklig sett er behov for den. Om den avvikles mot at kvantumet overføres til åpen gruppe vil kvantumet varig bli låst opp. En slik varig omdisponering vil etter vårt syn være i strid med forutsetningene for ordningen. Arbeidsgruppens gjennomgang viser at andelen yngre deltakere i åpen gruppe er økende, noe som gjør at det kan stilles spørsmål ved om det er behov for en egen rekrutteringskvoteordning.

7. <u>På bakgrunn av historikk og formålene med åpen gruppe bør det fastsettes et årlig minstekvantum på 12 500 tonn torsk til åpen gruppe, dvs. et bunnivå som slår inn når totalkvoten er på et lavt nivå.</u>

   Norges Fiskarlag viser til de overordnede merknadene som er påpekt ovenfor. Fiskarlaget mener at forslag som innebærer ytterligere omfordeling av kvoter i favør åpen gruppe må avvises. En økning av kvantum til åpen gruppe støttes følgelig ikke.

8. <u>Alderstillegg for ungdom i åpen gruppe videreføres, men med en kjønnsnøytral grense på 30 år.</u>

   Med virkning fra 2021 ble det innført en ordning med alderstillegg for ungdom i åpen gruppe. Ordningen innebærer at mannlige fartøyeiere som er 30 år eller yngre, og kvinnelige fartøyeiere som er 40 år eller yngre, i tillegg til ordinær kvote i åpen gruppe kan få tildelt en garantert tilleggskvote. Kvantumet til ordningen belastes gruppekvoten for åpen gruppe. Ifølge Fiskeridirektoratet får omtrent 200 fiskere alderstillegg på totalt 2 tonn i 2026.

Norges Fiskarlag støtter at alderstillegget i åpen gruppe videreføres som et virkemiddel for rekruttering, og at aldersgrensen bør være kjønnsnøytral. Det påpekes videre at det fortsatt er viktig at åpen gruppe også ivaretar fiskere som på grunn av ulike årsaker går over fra lukket til åpen gruppe. Alder, sykdom, redusert arbeidsevne eller endrede livssituasjoner kan gjøre at fiskere må tilpasse driften uten å nødvendigvis måtte forlate næringen. Et regelverk som legger til rette for overganger mellom gruppene på en rimelig måte, bidrar til forutsigbarhet og like muligheter.

9. For å prioritere heltidsfiskere i åpen gruppe foreslås en helårig bonusordning (til erstatning for ferskfiskordningen i åpen gruppe) som spisses mht. hvilke fiskeslag som skal gi uttelling, og avregningsperiode og eventuell periodisering tilpasses etter hvilken aktivitet som er ønskelig. Fartøy som driver mest «heltids fiske» belønnes slik med høyere torskekvote. Status i fiskermanntallet (blad B eller A) er lite egnet som skille for å oppnå ønsket effekt.

   Norges Fiskarlag mener forslaget fremstår uferdig og komplisert, men vi støtter selve intensjonen om å legge bedre til rette for aktive fiskere i åpen gruppe. Forslaget må imidlertid konkretiseres med behov for ytterligere utredning og før en kan ta stilling til slike forslag.

10. Det bør innføres vilkår om en viss botid i Norge (eksempelvis to år) før etablering som fartøyeier i åpen gruppe, for å sikre at tilflyttere som etablerer seg i åpen gruppe er reelt bosatt.

    Det vises til at det har vært utfordrende for arbeidsgruppen å fremskaffe eksakte tall på hvor mange utenlandske statsborgere som deltar i åpen gruppe. Tilstrømmingen av utlendinger anses ikke å være et problem så lenge det dreier seg om reell tilflytting til kystkommuner i Nord-Norge. Det kan imidlertid være et problem at flyttingen ikke alltid er reell, og det vises til at for å delta i kongekrabbefisket stilles vilkår om at fartøyeier må ha vært bosatt i Finnmark i de to siste årene. Fiskarlaget har i tidligere innspill, blant annet Fiskeridirektoratets høring om eierkonsentrasjon i kystfiskeflåten av 21.10.2021, uttalt at det er behov for å få etablert et regelverk som forhindrer at en for stor andel av de norske fiskeressursene erverves av utenlandske eiere. Fiskarlaget støtter forslaget om å innføre en viss botid i Norge før etablering i åpen gruppe.

11. Det bør vurderes å stille krav om forutgående fartstid før det kan innvilges ervervstillatelse for fiskefartøy, gitt at det tilrettelegges for at aktører langs hele kysten kan skaffe nødvendig erfaring.

    Fiskarlaget viser til at et mindretall av arbeidsgruppen foreslår at det stilles krav om en fartstid som fisker i en periode før det kan innvilges ervervstillatelse, som kan være gunstig sikkerhetsmessig og kan øke terskelen for nyetableringer. Det vises videre til at ved et slikt krav kan en oppheve omsetningskravet i kongekrabbefisket, og på den måten redusere fiskepresset på torsk i Finnmark. Flertallet i arbeidsgruppen er skeptiske til å innføre fartstid, og mener det vil kunne gjøre det vanskeligere for aktører som kommer fra områder med lite fiskeriaktivitet og etablere seg.

    Fiskarlaget konstaterer at utvalget er delt, og oppfatter det slik at det ikke fremmes et konkret forslag, men heller at tiltaket bør vurderes nærmere. Fiskarlaget ser at mindretallsforslaget kan kunne virke dempende på nyetableringer. Samtidig kan det bli utfordrende å utforme et slikt regelverk, håndheve et slikt krav og gi urimelige utslag, særlig for fiskere som driver kombinasjonsnæring som reindrift eller jordbruk. For disse aktørene kan det være vanskelig å opparbeide tilstrekkelig fartstid, noe som igjen kan begrense muligheten til å videreføre eller etablere kombinasjonsdrift. Fiskarlaget vil påpeke at en må vise varsomhet med å innføre nye krav som kan svekke rekrutteringen og muligheten til å drive kombinasjonsdrift.

12. Det bør innføres krav om forutgående erverv og aktivitet for alle typetilfellene hvor det åpnes for diskusjon fra leieskipperforbudet, for å unngå omgåelser av hovedregel om at samme eier bare kan delta med ett fartøy i dette fiskeriet.

    For å unngå at personer deltar med flere fartøy i åpen gruppe i torskefisket, er det innført vilkår om at fartøy som skal delta må ha én enkeltperson som majoritetseier og at fartøyeier selv må stå om bord under utøvelsen av fisket. Deltakerforskriften åpner imidlertid for en rekke unntak fra leieskipperforbudet.

    Flere av unntakene er betinget av at man har hatt forutgående aktivitet i åpen gruppe, mens to av dem ikke oppstiller et slikt krav. Arbeidsgruppen mener det bør stilles krav om forutgående erverv og aktivitet for alle dispensasjoner for å unngå misbruk av dispensasjonsadgangen. Norges Fiskarlag støtter dette.

13. Innføring av krav om sporing (automatisk posisjonsrapportering) også for fartøy under 8 meter i torskefisket vil redusere risikoen for ulovlig omskriving av fangster som i realiteten kan være fisket med annet fartøy.

    Norges Fiskarlag støtter innføring av krav om sporing også for fartøy under 8 meter, og viser for øvrig til at Fiskeridirektoratet nylig har gjennomført en egen høring om innføring av posisjonsrapportering for alle fiskefartøy.»

Med hilsen
Norges Fiskarlag

Jan Birger Jørgensen

Trude Knutsen

Kopi til:
Medlemslag
Landsstyret

Brevet er godkjent elektronisk og sendes uten håndskrevet signatur.